

ЈЕЛЕНА МИТРОВИЋ, 1983-
Народна библиотека Србије
Београд

УДК: 028:615.85
ID: 211954444

РАЗВОЈНА БИБЛИОТЕРАПИЈА КАО ВИД ПРОМОВИСАЊА КРЕАТИВНОГ ЧИТАЊА И ЊЕНА ПРИМЕНА У БИБЛИОТЕЦИ

Сажетак: Библиотерапија је процес који подразумева брижљиво одабрану литературу, као и разговор о њој, са циљем да се увиди одређена ситуација, реши неки проблем, и / или унапреди лични раст и развој. Може бити институционална, клиничка и развојна. Развојна библиотерапија је посебно важна за библиотеку и библиотекара, јер је намењена општој популацији, помаже им да изађу на крај са свакодневним животним недаћама, да асертивно комуницирају, креативно и критички размишљају, да прошире репертоар свог понашања, стекну умешност односа према животу, успешно доносе одлуке и не престано раде на свом расту и духовном развоју. Стога захтева правог навигатора који ће умети на најбољи могући начин да усмери ка тим циљевима. Библиотекари који имају широко образовање, одговарајуће личне особине и посебне вештине, а при том стално раде на себи, и прихватају целоживотно учење и усавршавање као своју неминовност, биће прави навигатори на путу од корисника до његове књиге.

Кључне речи: библиотерапија, библиотерапеут, развојна библиотерапија, развојни библиотерапеут, читање као терапија, креативно читање, библиотека

Увод

Одувек се веровало да речи имају магичну моћ. Стара племена су изговарала разне речи око ватре, скандирање је лечило и срце и душу, а приче су се преносиле с генерације на генерацију, преносећи са собом разне обичаје, веровања и културу једног народа. Стога је веровање да речи имају терапеутско дејство познато од давнина. Још су антички народи умели то да препознају, те је на улазу у њихове библиотеке писало „храна за душу”, „лек за

душу”, „медицина за душу”.¹ Коришћење књига у циљу лечења ума и душе познато је под именом *библиотерапија*. Сам појам је сковао Семјуел Кротерс (Samuel Crothers) 1916. године и први пут га употребио у часопису *Atlantic Monthly*.² Након тога се о библиотерапији говорило много више. У почетку се користила искључиво у болничком окружењу као помоћна дисциплина уз основну терапију. Нарочито је била популарна за време Првог светског рата, када се показало да су се рањени војници који су читали много брже опорављали од оних који нису, што је утицало на то да библиотерапија добије своју потврду. Америчко удружење библиотекара (ALA) 1939. године организује посебан Одсек за библиотерапију (Committee on Bibliotherapy).³ Шездесетих година 20. века, библиотерапија „излази” из болница, и покушава да пронађе своје место у едукативном и библиотечком контексту, као самостална или помоћна дисциплина. Часопис *Library Trends* 1962. године читав број посвећује библиотерапији, након чега се на ту тему организују бројни курсеви, конференције, семинари а објављују се и разни чланци и бране докторске дисертације.

Шта је библиотерапија?

Библиотерапија је процес који подразумева брижљиво одабрану литературу, као и разговор о њој, са циљем да се увиди одређена ситуација, реши неки проблем, и/или унапреди лични раст и развој. Прва дефиниција објављена је 1941. године у Дорландовом илустрованом речнику и гласи да је библиотерапија „употреба књиге и читања при лечењу душевних болести”.⁴ Двадесет година касније, у Вебстеровом речнику библиотерапија се помиње као „употреба одређене грађе за читање као терапеутских помагала у медицини и психијатрији”, али и као „помоћ при решавању личних проблема умереним читањем”.⁵ У овој дефиницији први пут долази до изражаја тежња

¹ Sarah J. Jack and Kevin R. Ronan, „Bibliotherapy: Practice and Research”, *School Psychology International* vol. 29, no. 2 (2008), <http://spi.sagepub.com/content/29/2/161.full.pdf>, преузето 14.4.2013., DOI 10.1177/0143034308090058

² Rubin R. J, *Using bibliotherapy: a guide to therapy and practice* (Phoenix; Oryx Press, 1978), 1.

³ Janovičienė, D, „Bibliotherapy in Lithuanian Libraries: Service Identification and Analysis”, *Toruńskie Studia Bibliologiczne* vol. 9, no. 2 (2012).

⁴ Sarah J. Jack and Kevin R. Ronan, „Bibliotherapy: Practice and Research”, *School Psychology International* vol. 29, no. 2 (2008), <http://spi.sagepub.com/content/29/2/161.full.pdf>, (преузето 14.4.2013.), DOI 10.1177/0143034308090058

⁵ Наталија Микунетић, „Библиотерапија у школској књијници или разговор о књизи”, *Вјесник библиотекар Хрватске* год. 53, бр. 2 (2010), <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/101> (преузето 3.5.2013.)

да се библиотерапија одвоји од медицине и болничког окружења. У литератури се срећу бројне дефиниције које се разликују у појединостима, али се слажу у томе да је циљ библиотерапије да доведе до промене, личног раста и развоја уз помоћ едукованог терапеута.

Врсте библиотерапије

У зависности од окружења у коме се одвија, као и од учесника у библиотерапеутском раду, библиотерапија може бити институционална, клиничка и развојна.⁶ *Институционална библиотерапија* се одвија у болничким условима, а изводи је болничко особље уз помоћ квалификованог библиотекара. *Клиничка библиотерапија* је намењена особама са емоционалним проблемима и проблемима у понашању (депресија, анксиозност, агресивност, фобије, панични напади), те је потребан тимски рад лекара, психолога и библиотекара да би она имала позитиван резултат. Институционална и клиничка библиотерапија се по неким теоретичарима третирају на исти начин, и подразумевају корективну библиотерапију.

Развојна библиотерапија (иревентивна библиотерапија) помаже „нормалним” особама да изађу на крај са свакодневним животним недаћама, да асертивно комуницирају, креативно и критички размишљају, да прошире репертоар свог понашања, стекну умешност односа према животу, успешно доносе одлуке, непрестано раде на свом расту и духовном развоју. Учешће у библиотерапеутском раду је добровољно, а може је изводити библиотекар, психолог, педагог, учитељ, али и сам родитељ, с обзиром на то да је превасходно намењена деци и адолесцентима.

Основне карактеристике различитих врста библиотерапије приказане су у Табели 1.

	Институционална	Клиничка	Развојна
Циљ	Информативна, углавном да се добије увид у стање клијента	Да клијент сам добије увид у своје стање	„Нормалан развој”, самоактуализација
Окружење	Болничко	Психијатријске установе	Библиотека, учионица

⁶ Shifra Baruchson-Arbib, „Bibliotherapy in School Libraries: an Isreal Experiment”, *School Libraries Worldwide* vol. 6, no. 2 (2000).

Клијент	Ментално болесна особа	Особа са проблемима у понашању	„Нормална” особа
Терапеут	Лекар, психијатар уз асистенцију библиотекара	Психолог, психотерапеут у сарадњи са библиотекаром, социјалним радником	Неболничко особље (психолог, педагог, библиотекар, наставник, родитељ)
Форма	Индивидуална	Индивидуална / групна	Индивидуална / групна
Присуство	Углавном наметнуто	Вољно / наметнуто	Вољно

Табела 1

Развојна библиотерапија

Постоји велика термилошка конфузија око појма *развојна библиотерапија*. Многи теоретичари сматрају да се развојна библиотерапија разликује од класичних видова терапије, те захтева другачију термилошку дефинисаност. Они предлажу алтернативне називе попут библиопсихологије, библиосаветовања, библиовођења, разговора о књизи, усмереног читања. Сви ови називи имају своје предности и своје недостатке. Због чега и на који начин развојна библиотерапија мора да оправда свој назив? Није ли довољан атрибут „развојна” да би се закључило да она не укључује терапију у традиционалном смислу? Ни психотерапија не подразумева увек класичан третман, већ ју је могуће користити за рад на себи, за усавршавање својих личних потенцијала, расветљавање разних дилама са којима свакодневно долазимо у контакт. Стога можемо и развојној библиотерапији омогућити да задржи свој назив, а развојног библиотерапеута обучити да на најбољи могући начин води и усмерава библиотерапеутски рад.

Да би неко био добар развојни библиотерапеут, неопходно је да има широко образовање, специфичне личне особине и вештине које му могу помоћи да сваког корисника повеже са одговарајућом књигом.⁷ Широко образовање

⁷ Claudia Cornett and Charles Cornett, “Bibliotherapy: The right book at the right time” (doctoral dis.), Phi Delta Kappa Educational Foundation, 1980, 36.

подразумева познавање психологије, методике, педагогије, социологије, књижевности, библиотекарства. Поред тога, неопходно је да развојни библиотерапеут буде емпатичан, интуитиван, стрпљив, толерантан, стабилан, асертиван, и да верује у концепт који заступа. Он мора да зна да процени потребе и интересовања појединаца и препоручи литературу у складу са тим; да правилно процени која је грађа погодна за библиотерапију; да уме да пронађе различите начине долажења до адекватне реакције; да зна да процени када је неке потребна стручна помоћ; да зна да планира и организује време у току и након библиотерапијског рада; да уме адекватно да процени успешност сваког библиотерапеутског поступка. Речју, ДОБАР библиотекар има велики број особина карактеристичних за доброг библиотерапеута, те је његова улога у библиотерапеутском раду од изузетног значаја.

Ипак, о образовању и стручном усавршавању будућих библиотерапеута, тј. библиотекара, треба водити рачуна. Било би добро осмислити и спроводити едукацију будућих развојних библиотерапеута у оквиру разних семинара или у оквиру специјалистичких студија које би биле саставни део програма разних факултета. Студије тог типа би полазницима омогућиле знања потребна за успешан библиотерапијски рад. То би била знања везана за теорију уметности, естетику, психологију уметничког стварања, педагошку и развојну психологију, психологију детињства и адолесценције, психометрију, арт психотерапију, историју читања, теорије рецепције, књижевне теорије, општу књижевност, светску књижевност, књижевност за децу, основе библиотерапије и њену методологију. Подразумева се да би се из свих ових области предавало само оно што је директно повезано са библиотерапијом, док би опширна теоријска становишта била занемарена.

У Србији је ове, 2014. године, у оквиру Програма сталног стручног усавршавања библиотечких радника акредитован семинар „Развојна библиотерапија као вид промовисања креативног читања и њена примена у библиотеци”. Циљ овог семинара је да се креативно читање у библиотеци сагледа из неког другог угла, да библиотекар упозна са основама библиотерапије, пружи им додатни ентузијазам и вештине неопходне за креативан рад са корисницима. Одзив библиотекара је изузетно велики, и говори о актуелности и атрактивности саме теме. До сада је извођен у Чачку, Сремској Митровици, Ваљеву, Београду, Сомбору, Нишу, Ужицу и Шапцу. Комуникација са библиотекарима који су похађали овај семинар је двосмерна. Сагледавајући ситуацију са практичног аспекта, библиотекари који раде са корисницима су дали велики допринос унапређењу саме идеје, и отворили нека важна питања која ће бити предмет наредних истраживања.

Погела по врсти грађе

У зависности од грађе која се користи у библиотерапијском раду, библиотерапија може бити *когнитивна* и *афективна*.⁸ Когнитивна библиотерапија се заснива на когнитивној психологији, па подразумева да је сваки облик понашања научен, те је могуће ангажовањем когнитивних функција научити другачији, адекватнији облик понашања. Литература која се користи у когнитивној библиотерапији је позната као литература информација или тзв. „умна храна”. Ту, пре свега, спада добро позната self-help литература.

У Великој Британији је познат пројекат „Књиге на рецепт” (Books on Prescription), одобрен од стране Министарства здравља, а заснива се на томе да медицинско особље „преписује” одговарајућу self-help литературу пацијентима, бирајући са листе од 30 наслова онај који је најадекватнији за одређену ситуацију, док библиотекар има задатак да те књиге припреми и омогући њихово коришћење.⁹

„Школа живота” (The School of Life) је пример необичне књижаре у Великој Британији у којој уз симболичну новчану надокнаду можете добити кофер са 7 књига (self-help литература) које су изабране од стране едукованог особља посебно за вас.

У чему је важна self-help литература?

Живећи у друштву у коме влада механизам који мрви човека, где с једне стране имамо технолошки напредак, а с друге духовну кризу, човек се све више осећа попут усамљеног дрвета које никако не може да пронађе своју шуму. Егзистенцијално ништавило и отуђеност од других, али и од себе, наводе човека да покуша да пронађе смисао свог бивствовања, да пронађе утеху и наду како би преживео хаос у коме свакодневно обитава. С обзиром на чињеницу да је ограничен временом, и да нема довољно енергије ни ентузијазма да се систематски позабави својим проблемима и квалитетом свог живота, он тражи инстант решења, „јефтине“ рецепте за бољи и срећнији живот, за успех на послу, у љубави, у животу. Популарна психологија му то и омогућује. Обраћа се обичном човеку, говори јасно, концизно, разумљиво, нуди веру у боље сутра, и буди наду да су чуда могућа, наду која је човеку у егзистенцијалној кризи веома потребна. Она не може да му да прави одговор

⁸ Shechtman, Zipora, „*Treating Child and Adolescent Aggression through Bibliotherapy*”. (New York: Springer, 2009).

⁹ Janovičienė, D. „Bibliotherapy in Lithuanian Libraries: Service Identification and Analysis”, *Toruńskie Studia Bibliologiczne* vol. 9, no. 2 (2012).

на свако његово питање, али може да буде иницијална каписла која ће му омогућити да боље погледа себе, свој живот, своје снове, своја стремљења и клонућа. Стога он посеже за „позитивним размишљањем“, проучава закон привлачења, понавља афирмације и проучава животе и принципе успешних људи.

Постоји тенденција да се популарна психологија изједначи са шунд литературом. Међутим, ако је нешто „популарно“, не мора да значи и да је по дефиницији лоше. Критички ум је оно што прави разлику. Уколико је особа у стању да критички процени да ли нешто има смисла или не, уколико уме логички да мисли и правилно расуђује, уколико је самодисциплинована и посвећује довољно пажње ономе што прочита, користи савете и алате о којима се у књизи говори, сигурно ће имати користи и од најлошије књиге из ове области. А уколико то није случај, онда ће и најбоља књига за њега бити неделотворна, можда чак и погубна. Чињеница је да неће свака књига бити добра за свакога, и евидентно је да треба направити неку селекцију, да не треба читати све, и у сваком тренутку. Али то је случај и са другом врстом литературе. Пожељно би било да људи имају неког „водича“ приликом одабирања грађе, тзв. библиотерапеута који би им разговором „разбио“ илузије и усмерио ка правилној дирекцији, ка правилном разумевању и усвајању прочитаног. Међутим, људи све чешће сами посежу за бомбастичним насловима које виде у излогу књижаре. Зато је популарна психологија најпродаванија литература. Чак и они који немају изграђену навику читања, радо трагају за овом врстом литературе, иако то неретко поричу.

Афективна библиотерапија

Афективна библиотерапија се делимично заснива на психоанализи. Она користи литературу снаге, или тзв. духовну храну како би неприметно уклонила одбрамбене механизме, омогућила недозвољеним садржајима да се под безбедним околностима испоље, и након тога активирала одређене механизме промене. Она се заснива на следећим психодинамским процесима: идентификацији, катарзи и увиду.¹⁰

Приликом процеса идентификације, читалац се поистовећује са стварним или фиктивним ликом из књиге, препознаје себе, неку блиску особу или неко властито искуство. Сликовита, метафоричка представљања омогућују лакшу идентификацију, те читалац постаје свестан себе, својих неостварених

¹⁰ Dan T. Ouzts, “The Emergence of Bibliotherapy as a Discipline”, Reading Horizons vol. 31, no. 3 (1991), http://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1614&context=reading_horizons, (preuzeto 6.5.2013).

жеља и нерешених конфликта. С друге стране, он може са дистанце, без пре-наглашеног присуства емоција, да схвати своју ситуацију и заузме адекватан став према њој.

Катарза омогућава да се одређене емоције доживе под безбедним околностима, услед интеракције између читаоца и лика из књиге. Доживљавањем одређених нежељених емоција, душа се прочишћује, а ум ослобађа сублимиране енергије, те може несметано да функционише.

Као резултат катарзе, долази до увида, интеграције мишљења и осећања. Тек увидом особа може да сагледа одређену ситуацију из другог угла, и евентуално промени образац понашања. Да би се дошло до увида, врло често није довољна само једна књига. То је дуг процес који захтева брижљиво планирање.

Основне разлике између „умне” и „духовне хране” представљене су у Табели 2.

	<i>Литература снаге</i>	<i>Литература информације</i>
<i>Категорије</i>	Инспиративна грађа Креативни текстови Приче, романи, басне, религијски списи, поезија	Информативна грађа Поучни текстови Књиге самопомоћи, упутства, приручници
<i>Кључне карактеристике</i>	Продире до несвесног Даје могућност идентификације и поновног проживљавања проблема кроз ликове Ослобађа емоције и доводи до катарзе Помаже при долажењу до увида и проналажењу решења	Ослања се на когнитивне процесе Подучава новим стратегјама решавања проблема
<i>Циљеви</i>	Наглашава самосвесност, интроспекцију Развија способност суочавања са стресним ситуацијама	Даје одговарајуће информације Омогућава боље прилагођавање ситуацији
<i>Процес</i>	Интегративни Чита се између или за време састанака Дискутује се за време састанака	Помоћни Чита се између састанака Дискутује се за време састанака

Табела 2

Литература снаге која се користи при афективној библиотерапији укључује поезију, приче, басне, бајке, афоризме, загонетке, романе, биографије и аутобиографије.

Поетска терапија

Коришћење поезије у терапеутске сврхе познато је под именом *поетска терапија*. Међутим, према мишљењу Иване Башић, поетска терапија подразумева коришћење свих књижевних врста у библиотерапеутске сврхе, а не само поезију.¹¹ И Национална асоцијација поетске терапије (National Association of Poetry Therapy – NAPT) теоријски дефинише поетску терапију на сличан начин, док практично обрађује само примену поезије у библиотерапеутске сврхе. Циљ те асоцијације јесте да професионално обучава будуће поетске терапеуте, омогући им праксу у образовању, медицини, геријатрији и различитим друштвеним установама и изда им потребне сертификате за будући рад.¹²

Поезија је важна форма за библиотерапеутски рад: „Поезија је снажнија од прозе, јер има квалитет сна који може ући у просторе несвесног ума и довести мисли и осећаје на другачију фреквенцију; лакше изазива емоције и ствара терапеутско уједињавање осећаја.“¹³ Она има следеће карактеристике:

1. Кратка форма.
2. Символичка репрезентација кроз метафоре; Помоћу симбола и метафора најлакше се долази до несвесних садржаја, уклањају се менталне блокаде, омогућава се отпуштање емоција под безбедним околностима и долажење до увида.
3. Имагинација; „Имагинација учи људе како да се користе својом креативношћу и маштом, и залази у скривене просторе који могу разоткрити дисфункционална подручја и створити промене“.¹⁴
4. Ритам; Позија је повезана са биолошким ритмовима, јер је први ритам који дете чује мајчин откуцај срца. Због тога се сматра да песме са ритмом који је најближи ритму откуцаја срца најдубље и најбоље помажу.

¹¹ Вашић, I, *Библиотерапија и поетска терапија: приручник за почетнике* (Zagreb: Balans centar, 2011).

¹² Op. cit., 22.

¹³ Op. cit., 36.

¹⁴ Op. cit., 30.

Развојна библиотерапија у библиотеци

Примена развојне библиотерапије у библиотеци није нимало лак задатак, поготову због чињенице да библиотекар није терапеут у класичном смислу. Свака библиотерапијска радионица обрађује једну животну тему која је занимљива и важна како за одрасле, тако и за децу. Сва битна питања људског живота могу бити предмет ових радионица, као што су: смисао и бесмисао у животу, снага и беспомоћност, успех и неуспех, оптимизам и пессимизам, добро и лоше, правда и неправда, истина и лаж, живот и смрт. Након одабира одређене животне теме, библиотекар формира своју циљну групу и припрема радионицу у складу са тим.

Најважнији део припремне фазе библиотерапеутске радионице јесте изабрати грађу која је најподеснија за одређену радионицу. Приликом одабира грађе, важно је да се води рачуна о томе да штиво одговара узрасту и интересовањима појединаца који чине циљну групу, да појединци имају одређене читалачке компетенције помоћу којих могу да разумеју оно што читају, да ликови буду довољно уверљиви како би лакше дошло до идентификације и да се проблем решава на креативан начин. Треба да се води рачуна и о ауторитету самог аутора, јер од тога зависи да ли ће читалац моћи да успостави дијалог са њим. Пожељно је избегавати текстове који буде негативна осећања, који су исувише двосмислени, што отежава тумачење, док се препоручују текстови који имају отворену форму, тј. имају тзв. места неодређености, која се конкретизују у самом акту читања, јер омогућавају успешан дијалог читаоца са самим собом. Као што је још давно приметио Гете - „свако чита свог Хомера“, односно места неодређености ће обојити наша сопствена душа онако како жели и како осећа, а то је оно што даје важан материјал будућем библиотерапијском раду. Што боље умемо да чујемо и протумачимо индивидуалне интерпретације, то ћемо боље и ефикасније осмислити и спроводити библиотерапеутску радионицу.

Саму библиотерапеутску радионицу чине следеће фазе:¹⁵

1. Предигра;
2. Вођено читање;
3. Разговор након читања;
4. Завршне активности.

¹⁵ Forgan, James W, „Using Bibliotherapy to Teach Problem Solving”, *Intervention in School and Clinic* vol. 30 no. 2 (2002).

Предигра подразумева мотивацију за читање, што је веома битан сегмент саме радионице. Асоцијације на сам наслов могу бити веома делотворне, као и асоцијација на слику која је на неки начин повезана са самом темом која је предмет читања. Некада је препоручљиво показати корице књиге (уколико се ради о млађој популацији) или укратко описати садржај, како би читаоци имали увид у оно што следи. Уводни разговор је неизбежни део саме предигре, и подразумева објашњавање појмова везаних за тему која ће се обрађивати. На пример, уколико се изабере тема егоистичност – дарежљивост, неопходно је да се најпре објасне сами појмови, па тек онда да се о њима и дискутује.

Вођено читање се односи на читање одређеног текста у себи и наглас. Некада би било занимљиво урадити драматизацију грађе, па омогућити читаоцима да одглуме садржај у пару, или позвати неког познатог глумца да да свој допринос идеји. Након читања, важно је да постоји и време за размишљање или опуштање, како би одређене идеје пробуђене читањем могле да се вербализују.

Разговор након читања са нагласком на лични доживљај је од суштинског значаја. Он би могао да да одговоре на следећа питања:

Који су главни проблеми у тексту? Зашто мислиш да су то проблеми?

Издвој главне ликове. Шта им се догодило? Како су се осећали због тога?

Када си се ти тако осећао?

На који начин су се ликови променили у односу на почетак? Шта би ти урадио да си на њиховом месту? Да ли се и теби догодило нешто слично? Како си са тим изашао на крај?

Завршне активности представљају круну свега претходног, јер тек након њих знамо на који начин је текст утицао на читаоце. Једна од најчешћих завршних активности је *креативно писање*.

Креативно писање

Како писање није ништа друго него читање сопствених мисли, тако и креативно писање може много допринети емотивном ослобађању и личном расту и развоју. Оно може бити *експресивно* и *дневничко*.¹⁶

Експресивно писање може бити слободно (било која тема, било која форма) и прописано. Коришћење почетних реченица је један вид прописаног писања (Страх ме је..., Желим..., Да сам ја главни јунак..., Када бих имала

¹⁶ Bašić, I, *Biblioterapija i poetska terapija: priručnik za početnike* (Zagreb: Balans centar, 2011), 58.

златну рибицу, затражила бих да ми испуни следеће...). Асоцијације око централне речи представљају још један вид експресивног писања. У том случају, особа записује слободне асоцијације око централне речи: „С централном речи окруженим првим асоцијацијама, особа записује кратке асоцијације које повезују реч с особама, сећањима, осећајима, местима.“¹⁷ Главни смисао експресивног писања је одбацавање унутрашњег цензора и менталне блокаде која задржава креативну енергију и не дозвољава јој да се испоји. Један од најчешћих разлога за то је велика самокритичност која не дозвољава да напишемо нешто што није перфектно, што не задовољава наша очекивања.

Дневничко писање се ослања на унутрашње искуство, сопствене реакције и перцепције. То је чин записивања мисли и осећања да би се могло ићи кроз проблеме и доћи до дубљег разумевања себе или догађаја у свом животу: „Иако људи пишу дневнике вековима, терапеутски потенцијал рефлексивног писања није дошао у средиште пажње јавности до 1960. године, када је Ира Прогоф (Ira Progoff), психолог из Њујорка, почео нудити радионице и сатове коришћења нечега што је он називао ‘интензивном дневничком методом’. Ова метода брзо је постала популарна и данас је познаје више од 250 000 људи кроз мрежу консултација које води Ира Прогоф и његово особље.“¹⁸

Библиотерапијска радионица за децу на примеру бајке Гроздане Олујић

Предигра: Причање вицева, смејање наглас, тражити од сваког детета да напуни пластичну чашу до пола и опише њен садржај; уводни разговор на тему „оптимизам и песимизам“, као и објашњење сентенце „За песимисту је чаша увек до пола празна, а за оптимисту до пола пуна“.

Вођено читање: Читање бајке у себи, па наглас. Организовање времена за опуштање, где се деци пушта нека позитивна песмица коју сви знају, или се од њих тражи да направе од папира Плачка и Смејачка, да глуме у пару да један буде Плачко, а други Смејачко, и да после замене улоге.

Разговор након читања: Да ли вам се свиђа бајка? Шта вам се свиђа, а шта не? Издвојте главне ликове и опишите их. Да ли вас на некога подсећају? На кога? У чему је тајна Смејачковог успеха? Да ли бисте волели да се понашате као Плачко или као Смејачко? Зашто? Шта мислите, да ли је то реално? Како би могли то да постигнете? Може ли вам неко у томе помоћи?

Завршне активности: Писање на тему „Волео бих да сам Плачко / Смејачко јер...“, или дати свима да из „чаробне кутије“ извуку своју позитивну мисао и о њој разговарају.

¹⁷ Op. cit., 58.

¹⁸ Op. cit., 60.

Закључак

С обзиром на чињеницу да је једна од важних улога библиотеке да промовише књигу и читање, и развојна библиотерапија као креативно читање може добити место које јој припада. Без обзира на чињеницу да библиотекар није терапеут у класичном смислу, он може спроводити развојну библиотерапију уколико ради на себи и свом стручном усавршавању. Стога би развојна библиотерапија могла да буде значајна атракција библиотеке 21. века, уколико библиотекар буду имали слуха за иновацију у свом раду и уколико успеју да је на прави начин презентују својим корисницима.

Литература

1. Baruchson- Arbib, Shifra, „Bibliotherapy in School Libraries: an Isreal Experiment”. *School Libraries Worldwide* vol. 6, no. 2 (2000).
2. Bašić, I. *Biblioterapija i poetska terapija: priručnik za početnike*. Zagreb: Balans centar, 2011.
3. Cornett, Claudia and Charles Cornett. “Bibliotherapy: The right book at the right time”. Doctoral dis, Phi Delta Kappa Educational Foundation, 1980.
4. Forgan, James W. „Using Bibliotherapy to Teach Problem Solving“. *Intervention in School and Clinic* vol. 30 no. 2 (2002).
5. Jack, Sarah J. and Kevin R. Ronan. „Bibliotherapy: Practice and Research”. *School Psychology International* vol. 29, no. 2 (2008), <http://spi.sagepub.com/content/29/2/161.full.pdf>, (preuzeto 14.4.2013.), DOI 10.1177/0143034308090058
6. Janovičienė, D. „Bibliotherapy in Lithuanian Libraries: Service Identification Analysis”. *Torunskie Studia Bibliologiczne* vol. 9, no. 2 (2012).
7. Mikuletić, Natalija. „Biblioterapija u školskoj knjižnici ili razgovor o knjizi“. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* Vol. 53, No. 2 (2010), <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/101> (preuzeto 3.5.2013.)
8. Ouzts, Dan T. „The Emergence of Bibliotherapy as a Discipline”. *Reading Horizons* Vol. 31, No. 3 (1991), http://scholarworks.wmich.edu/cgi/view-content.cgi?article=1614&context=reading_horizons, (preuzeto 6.5.2013)
9. Rubin, R. *Using bibliotherapy: a guide to therapy and practice*. Phoenix: Oryx Press, 1978.
10. Shechtman, Zipora. „*Treating Child and Adolescent Aggression through Bibliotherapy*”. New York: Springer, 2009.

PROMOTION OF CREATIVE READING THROUGH DEVELOPMENTAL BIBLIOTHERAPY AND ITS USE IN LIBRARIES

Summary

Bibliotherapy is a process of carefully selecting literature, as well as a discussion on it, in order to perceive a situation, solve a problem, and / or enhance users' personal growth and development. It can be institutional, clinical and developmental. Developmental bibliotherapy is especially important for a library and a librarian, because it is for general population, it helps people cope with daily hardships, communicate assertively, think creatively and critically, expand their behavioral repertoire, gain necessary life skills, make decisions successfully and constantly work on their personal growth and development. Therefore, a librarian should be a real leader, able to help users accomplish their goals. Librarians with a broad knowledge, special personal characteristics and skills, who constantly work on themselves and accept lifelong learning and personal development will be the best leaders on the way from users to their books.

Keywords: bibliotherapy, bibliotherapist, developmental bibliotherapy, developmental bibliotherapist, reading as a therapy, creative reading, library

Jelena Mitrović

Јелена Митровић прво је о библиотерапији говорила у Чаčku 28. марта 2014.